

plan: Verkennend natuurwaardenonderzoek voor:
Vakantiepark Euverem

opdrachtgever: Qurios Gulpen og BV

datum: 16 augustus 2018

projectnummer: NL GW-203.004

bureau **VERBEEK**
landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

Vakantiepark Euverem

Verkennd natuurwaardenonderzoek

projectnummer: NL GW-203.004

bureau VERBEEK

landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

lid van Netwerk Groene Bureaus

ir. M.A. Blaas
projectleider
adviseur ecologie

drs. G.M.T. Peeters
bioloog

gulpen, 16 augustus 2018

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doelstelling	4
1.2 Opzet van de rapportage	5
1.3 Beschrijving van de voorgenomen ingreep	6
1.4 Beschrijving van het onderzoeksgebied	6
2 Methode	11
3 Natuurwaarden	12
3.1 Flora	12
3.2 Fauna	13
3.3 Conclusies op basis van veld- en literatuuronderzoek	17
4 Globale effectbeoordeling i.r.t. de Wet natuurbescherming	18
4.1 Zoogdieren - vleermuizen	18
4.2 Zoogdieren - Das	18
4.3 Zoogdieren - Eekhoorn	19
4.4 Zoogdieren - Steenmarter	19
4.5 Zoogdieren - Grote bosmuis	20
4.6 Vogels zonder jaarrond beschermd nest	20
4.7 Vogels met jaarrond beschermde nesten	21
5 Maatregelen, vervolgtraject en conclusie	22
5.1 Te treffen maatregelen	22
5.2 Vervolgtraject	24
5.3 Afweging natuurbehoud versus renovatie	25
Literatuurlijst	26
Bijlage 1: Wet natuurbescherming	27
B1.1 De algemene zorgplicht	27
B1.2 Bescherming Natura2000-gebieden	27
B1.3 Soortbescherming - soorten Europese Vogelrichtlijn	28
B1.4 Soortbescherming - soorten Europese Habitatrichtlijn	29
B1.5 Soortbescherming - andere soorten	30
B1.6 Provinciale regelgeving - soortbescherming	30
Bijlage 2: Lijst van bij het veldbezoek aangetroffen soorten	32

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Aanleiding

Curios Gulpen og BV heeft plannen voor uitbreiding en grondige renovatie van het vakantiepark Euverem in de gemeente Gulpen-Wittem. Voor dit vakantiepark zijn in de periode 2010-2012 reeds meerdere natuurwaardenonderzoeken uitgevoerd in het kader van een vergelijkbaar plan. In verband met de zorgplicht uit de Wet natuurbescherming en de toentertijd aangetroffen beschermde diersoorten vindt een algehele actualisatie plaats van de uitgevoerde natuurwaardenonderzoeken. Voorliggende rapportage is daar het eerste onderdeel van.

Het onderzoeksgebied bestaat uit het vakantiepark Euverem en de aan de zuidzijde gelegen weide. In onderstaande figuur is het onderzoeksgebied weergegeven.



Figuur 1: Het onderzoeksgebied (rood omlijnd) voor vakantiepark Euverem.

Doelstelling

Voorliggend onderzoeksrapport heeft tot doel invulling te geven aan de vanuit wetgeving gestelde verplichting onderzoek te verrichten naar de mogelijke effecten van de voorgestane ingreep op beschermde natuurwaarden. Op basis van een globale effectbeoordeling wordt ook nagegaan in hoeverre de Wet natuurbescherming (zie bijlage 1) de voorgenen ingreep in de weg staat. Tevens worden algemene aanbevelingen gedaan voor de uitvoering van de werkzaamheden conform de geldende kaders vanuit natuurbescherming.

Het onderzoek heeft tot doel invulling te geven aan de volgende onderzoeksvragen:

1. Welke beschermde natuurwaarden zijn (mogelijk) aanwezig in of in de directe nabijheid van de planlocatie?
2. Welke (mogelijke) functie(s) heeft het onderzoeksgebied en de directe omgeving voor de beschermde natuurwaarden (essentiële leefgebieden en habitats)?
3. Wat is de omvang en duurzame staat van instandhouding (zeldzaamheid, wettelijk beschermingsregime) van de (mogelijk) bij de ingreep betrokken populatie van de soort of vegetatie (waardering)?
4. Welke effectrelaties kunnen mogelijk leiden tot verslechtering van essentiële (leef)gebieden van beschermde natuurwaarden?

5. Welke effecten zijn te verwachten bij een ruimtelijke ingreep (effectgebieden)?
6. Onder welke voorwaarden blijft de functionaliteit/kwaliteit van de (mogelijke) essentiële (leef)gebieden en omvang populatie behouden (alternatieve locatie of werkwijze)?
7. Welke maatregelen moeten getroffen worden om aan de zorgplicht te voldoen (o.m. mitigatie, compensatie, monitoring, werkwijze uitvoering)?
8. Is nader onderzoek noodzakelijk naar effecten van soorten indien verslechtering op populaties niet valt uit te sluiten en zo ja in welke vorm?
9. Wat is de behoudenswaardigheid van essentiële leefgebieden van de (mogelijk) aanwezige soorten in relatie tot de aard van de ingreep (synthese onderzoeksvragen)?

1.2 Opzet van de rapportage

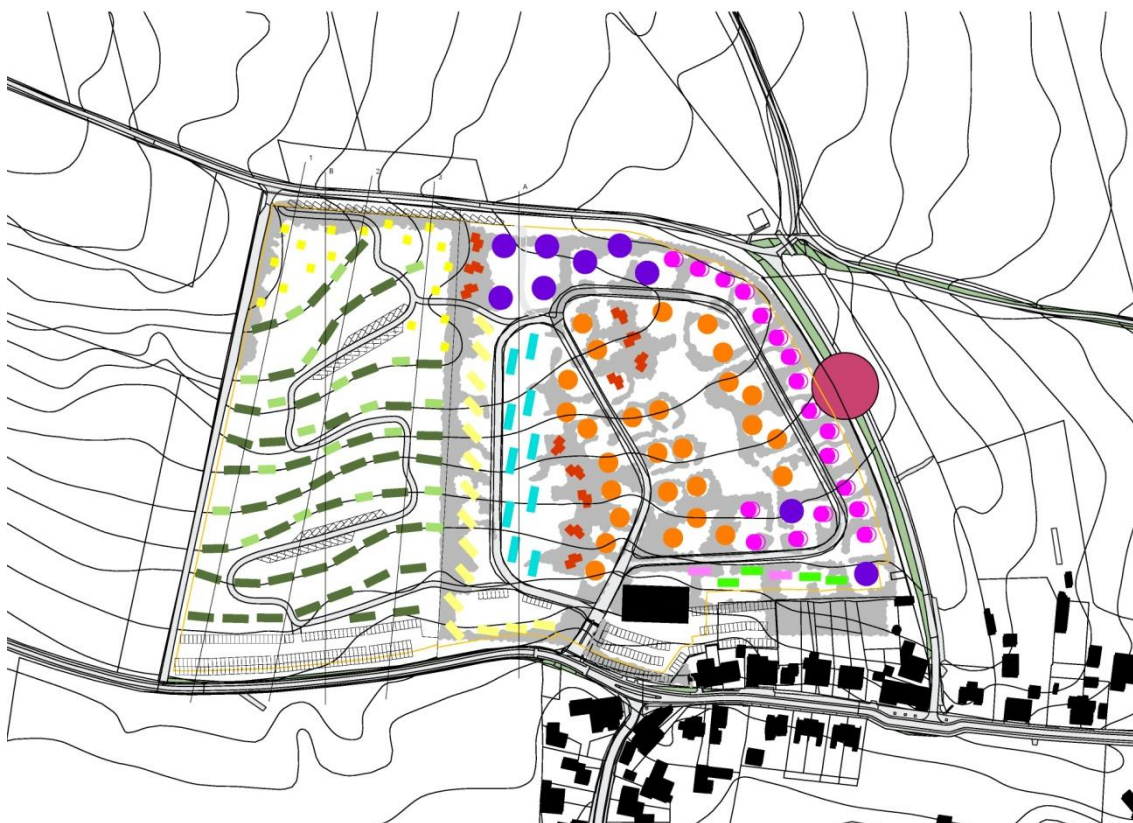
In de navolgende paragrafen wordt allereerst ingegaan op de voorgenomen ingreep en op de huidige verschijningsvorm van het onderzoeksgebied. Hoofdstuk 2 “Methode” beschrijft de ten behoeve van dit onderzoek aangewende onderzoeksmethodiek. In hoofdstuk 3 “Natuurwaarden” worden de bevindingen uit de diverse onderzoeken weergegeven. Hoofdstuk 4 “Globale effectbeoordeling i.r.t. de Wet natuurbescherming” beschrijft de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op de (mogelijk) in het onderzoeksgebied aanwezige beschermde natuurwaarden. In hoofdstuk 5 “Maatregelen, vervolgtraject en conclusie” zijn de geconstateerde effecten vertaald in te nemen maatregelen en zo nodig een te doorlopen vervolgtraject. Dit hoofdstuk sluit af met de constatering of de voorgenomen ingreep opweegt tegen de aanwezige natuurwaarden en de te doorlopen procedure om de ingreep mogelijk te maken.

1.3 Beschrijving van de voorgenomen ingreep

Qurios Gulpen og BV is voornemens om het bungalowpark De Euverem volgens het eigen concept te moderniseren en uit te breiden. Qurios, dat de exploitatie van het park zal verzorgen, is een relatief jong bedrijf in de recreatiebranche en biedt volgens een hotelconcept overnachtingen aan op vakantieparken. Op een Qurios vakantiepark verblijven gasten in stijlvolle, luxe accommodaties in een rustige en groene omgeving waarbij full service wordt aangeboden.

Initiatiefnemer wenst het bungalowpark in één fase te ontwikkelen. In totaal worden er maximaal 180 bungalows voorzien. Zowel de terreinindeling, de exacte situering en verdeling van de recreatiebungalows, de verdeling van de verschillende typen bungalows en de situering van het nieuwe centrale voorzieningengebouw liggen momenteel nog niet vast.

De nieuwe, luxe bungalows zullen door het gebruik van natuurlijke materialen qua sfeer en uitstraling opgaan in de omgeving en passen bij het exclusievere karakter van Qurios vakantieparken. De bungalows worden in vier typologieën op het park uitgevoerd: Valley house, Hill house, Forest house en Patio house. In navolgende figuren geven een impressie van de ontwikkelingsvisie van het bungalowpark en de verschillende type bungalows.



Figuur 2: Indicatief terreinplan gerenoveerd Vakantiepark Euverem (2by4-architects, juni 2018). De grote cirkel aan de rechterzijde betreft het middelpunt van de burchtlocatie van de Das inclusief een cirkel met een radius van 20 meter daaromheen.



Figuur 3: Impressie van toe te passen architectuur voor het vakantiepark. Van linksboven naar rechtsonder betreft het respectievelijk het Valley house (klein en groot), het Patio house (klein en groot), het Forest house, het Tower house & Panorama house (gezien vanuit het dal en gezien vanaf bovenzijde helling) en het voorzieningengebouw (2by4-architects, juni 2018).

1.4 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is gelegen in de buurtschap Euverem in het Gulpdal zuidwestelijk van Gulpen. De ligging van het onderzoeksgebied is weergegeven op een luchtfoto in figuur 4. Het gebied heeft een oppervlakte van circa 10,2 ha.



Figuur 4: Begrenzing van het onderzoeksgebied (bron luchtfoto: limburg.nl).

De RD-coördinaten van het zwaartepunt van het onderzoeksgebied zijn $X = 188,740$ en $Y = 312,750$. Het onderzoeksgebied ligt daarmee in het noordoostelijk deel van kilometerhok 188-312.

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de westzijde van de buurtschap Euverem. Het gebied is geheel gesitueerd op de westflank van het Gulpdal. Het terrein helt in zuidoostelijke richting over een hoogteverschil van circa 20 meter af naar de dalbodem. De Slenakerweg, die ten dele de zuidoostelijke begrenzing van het onderzoeksgebied vormt, markeert de overgang van de dalbodem naar de westelijk dalhelling. Aan de noordzijde wordt het gebied begrensd door een holle weg, de Euveremsveldweg, met ten noorden daarvan een dijklichaam waarover in het verleden een tramspoor liep. De noordwestzijde wordt begrensd door de Oude Luikerweg. Aan de noord-, west- en zuidzijde wordt het onderzoeksgebied begrensd door een voor Zuid-Limburg kenmerkend licht glooiend plateaulandschap met open velden, op de steilere hellingen afgewisseld door bossen en holle wegen.

In het onderzoeksgebied kunnen twee zeer uiteenlopende deelgebieden worden onderscheiden, namelijk het bestaande bungalowpark en het uitbreidingsgebied. Door het grote aantal bomen kan het bungalowpark worden gekarakteriseerd als een weinig natuurlijk hellingbos met een

groot aantal vakantiebungalows, enkele verharde ontsluitingswegen en een speelweide (zie figuur 5 tot en met 8). Bij de ingang van het park nabij de Slenakerweg is het hoofdgebouw en een grote parkeerplaats aanwezig (zie figuur 9).

Het uitbreidingsgebied bestaat geheel uit een soortenarm open grasland (zie figuur 10). Opgaande beplanting is in het uitbreidingsgebied beperkt tot een houtsingel langs de weg aan de noordwestzijde van het grasland. Wel zijn direct aangrenzend aan de westzijde van het uitbreidingsgebied enkele stroken met jonge bosaanplant aanwezig.



Figuur 5: Het noordelijk deel van het bungalowpark: open bos met verspreid vakantiebungalows.



Figuur 6: Ontsluitingsweg in het westelijk deel van het bungalowpark.



Figuur 7: Speelweide in het bungalowpark.



Figuur 8: Impressie van kleine bosschage in het centrum van het bungalowpark.



Figuur 9: Het hoofdgebouw met een deel van de parkeerplaats.



Figuur 10: Uitbreidingsgebied met op de achtergrond het huidige bungalowpark, vanaf de Slenakerweg in noordwestelijke richting gezien.

2 Methode

In het kader van dit verkennd natuurwaardenonderzoek heeft een bureaustudie plaatsgevonden waarbij gekeken is naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten flora en fauna in het onderzoeksgebied. Aan de hand van via internet vrij toegankelijke verspreidingsgegevens van flora en fauna, waar nodig aangevuld met informatie in beschikbare verspreidingsatlassen van de diverse soortgroepen, is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten voorkomen in de omgeving van de onderzoekslocatie. Daarnaast is de NDFF geraadpleegd voor waarneminggegevens die betrekking hebben op het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen. Tenslotte zijn de rapportages van het in 2010 verrichte verkennd natuurwaardenonderzoek en het in 2011 verrichte aanvullend flora- en faunaonderzoek geraadpleegd voor gegevens die betrekking hebben op het onderzoeksgebied zelf. Een overzicht van de geraadpleegde bronnen is weergegeven in de literatuurlijst.

Naast de bureaustudie is op 18 mei 2018 een veldbezoek gebracht aan het onderzoeksgebied. Alle tijdens dit veldbezoek in het onderzoeksgebied aangetroffen wilde planten- en diersoorten zijn genoteerd. Er is hierbij bijzondere aandacht besteed aan de mogelijke aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten (met uitzondering van de soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer of onderhoud) en de geschiktheid van het terrein voor deze soorten.

Op basis van in het onderzoeksgebied aanwezige terreinkenmerken en de ecologie van de soorten is tenslotte een inschatting gemaakt welke wettelijk beschermde planten- en diersoorten momenteel duurzaam in het onderzoeksgebied voor kunnen komen.

3 Natuurwaarden

Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden in het onderzoeksgebied zijn waarnemingen van 9 soortgroepen beschikbaar. Deze soortgroepen zijn vaatplanten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en overige ongewervelde dieren. In de teksten wordt conform de Wet natuurbescherming onderscheid gemaakt in beschermde (artikel 3.10: Andere soorten) en streng beschermde (artikelen 3.1 en 3.5: respectievelijk Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn) soorten. Een beknopte uitleg van de Wet natuurbescherming is opgenomen in bijlage 1. Overzichten van de tijdens het veldbezoek aangetroffen soorten van deze soortgroepen zijn als bijlage 2 in dit rapport opgenomen.

3.1 Flora

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied 125 soorten vaatplanten aangetroffen. Aangeplante soorten zijn niet genoteerd. Een overzicht van alle waargenomen plantensoorten is in bijlage 2 bij deze rapportage opgenomen. Het betreft alle in Nederland en Limburg algemeen voorkomende soorten die niet in hun voorkomen worden bedreigd. Wettelijk beschermde plantensoorten zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen.

Volgens verspreidingsgegevens op www.telmee.nl zijn in de periode 2008–2018 drie wettelijk beschermde plantensoorten waargenomen in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen. Deze soorten zijn Bergnachtorchis, Blaasvaren en Bosdravik. Bij de provinciale vegetatiekartering in 2008 zijn in het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen geen wettelijk beschermde plantensoorten aangetroffen. Ook bij de NDFF zijn voor het betreffende kilometerhok voor de periode 2008–2018 geen waarnemingen van beschermde plantensoorten bekend.

Mede door het ontbreken van geschikte groeiplaatsen kon de aanwezigheid van Bergnachtorchis, Blaasvaren en Bosdravik tijdens het veldbezoek met zekerheid worden uitgesloten. De aanwezigheid van andere beschermde plantensoorten in het onderzoeksgebied kan op grond van hun ecologie en verspreiding eveneens uitgesloten worden geacht.

Conclusie:

In het onderzoeksgebied komen geen wettelijk beschermde plantensoorten voor.

Mossen

Volgens verspreidingsgegevens op www.telmee.nl zijn in de periode 2008–2018 geen wettelijk beschermde mossoorten waargenomen in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen. De NDFF noemt voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen evenmin beschermde mossoorten. Op grond van hun ecologie en verspreiding kan de aanwezigheid van wettelijk beschermde mossoorten in het onderzoeksgebied uitgesloten worden geacht.

Conclusie:

In het onderzoeksgebied komen geen wettelijk beschermde mossoorten voor.

3.2 Fauna

3.2.1 Zoogdieren

Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens op www.telmee.nl zijn in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen in de periode 2008-2018 vijf vleermuissoorten waargenomen, namelijk Baardvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootovleermuis, Grijs grootovleermuis en Rosse vleermuis (alle vleermuissoorten zijn streng beschermd). Bij de NDFF zijn voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen geen waarnemingen van vleermuizen bekend. Bij het aanvullend onderzoek in 2011 zijn in het onderzoeksgebied echter drie soorten vleermuizen waargenomen, namelijk Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en een niet nader gedetermineerde soort van het geslacht *Myotis*. Maar liefst 29 bungalows in het park bleken verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuizen te herbergen, waarmee het plangebied naar verwachting een van de grotere kolonies van deze soort in Limburg huisvest. Beide overige soorten zijn dat jaar slechts een enkele maal in het gebied waargenomen.

Door de aanwezigheid van bebouwing, bosschages en bosranden lijkt het onderzoeksgebied een geschikt leefgebied voor één of meerdere vleermuissoorten. In 2011 bleek dit in elk geval te gelden voor de **Gewone dwergvleermuis** en het is aannemelijk dat dit nog steeds het geval is. Ofschoon de **Laatvlieger** in 2011 slechts éénmaal is waargenomen, zijn ook verblijfplaatsen van deze relatief algemene gebouwenbewonende soort niet met zekerheid uit te sluiten. Deze soort lijkt vooral te verwachten in het hoofdgebouw. Vaste verblijfplaatsen van de overige vleermuissoorten zijn naar verwachting niet in het onderzoeksgebied aanwezig. Wel zouden deze soorten het onderzoeksgebied als foerageergebied kunnen gebruiken, maar de gegevens uit 2011 wijzen erop dat hierbij slechts met een uiterst beperkte functionaliteit als foerageergebied te rekenen valt.

Conclusie:

De aanwezigheid van één of enkele vleermuissoorten in het onderzoeksgebied kan niet worden uitgesloten. De vakantiebungalows zijn naar verwachting nog steeds geschikt en in gebruik als vaste verblijfplaats voor de Gewone dwergvleermuis, het hoofdgebouw wellicht ook voor de Laatvlieger. In geval van andere vleermuissoorten valt uitsluitend te rekenen met een beperkte functionaliteit als foerageergebied.

Overige zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied (sporen van) twee zoogdiersoorten waargenomen, namelijk Das en Konijn. De Das is wettelijk beschermd, terwijl het Konijn een jaar rond vrijstelling kent op basis van de provinciale omgevingsverordening (zie bijlage 1). Van de Das is een grote burcht aanwezig langs de Euveremsveldweg, aan de noordzijde van het onderzoeksgebied en gelegen op het terrein van het vakantiepark.

Volgens gegevens op www.telmee.nl is in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen in de periode 2008-2018, naast een groot aantal algemene soorten waarvoor in Limburg een provinciale vrijstelling bestaat, de aanwezigheid van zes wettelijk beschermde zoogdiersoorten vastgesteld. Dit betreft Bever, Hazelmuis (beide streng beschermd), Das, Grote bosmuis (beide beschermd), Eekhoorn, en Steenmarter (beide beschermd, maar met gedeeltelijke provinciale vrijstelling). Bij de NDFF zijn voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen waarnemingen van drie wettelijk beschermde zoogdiersoorten bekend, namelijk Das, Eekhoorn en Grote bosmuis. Tijdens het aanvullend onderzoek in 2011 is dit trio ook in het onderzoeksgebied waargenomen: de Dassenburcht langs de Euveremsveldweg was dat jaar reeds

aanwezig en bewoond, van de Eekhoorn werden twee nesten gevonden en Grote bosmuizen werden gevangen in de houtwal aan de noordwestzijde en op het talud van de Euveremsveldweg.

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat de **Das** nog steeds voorkomt in het onderzoeksgebied. Daarnaast lijkt het bungalowpark nog steeds geschikt als leefgebied voor **Eekhoorn** en **Grote bosmuis**, zodat aannemelijk is dat deze soorten hier nog steeds voorkomen. Ofschoon de **Steenmarter** in 2011 niet in het onderzoeksgebied is aangetroffen, lijkt het bungalowpark door de aanwezigheid van bebouwing en bosschages ook voor deze soort een geschikt leefgebied zodat haar aanwezigheid niet met zekerheid kan worden uitgesloten. Op grond van hun ecologische vereisten kan een duurzame aanwezigheid in het onderzoeksgebied van Bever en Hazelmuis uitgesloten worden geacht. Andere wettelijk beschermde zoogdiersoorten zijn op grond van hun ecologie en verspreiding evenmin in het onderzoeksgebied te verwachten.

Conclusie:

In het onderzoeksgebied is een bewoonde dassenburcht aanwezig. De aanwezigheid in het onderzoeksgebied van de Eekhoorn, Grote bosmuis en Steenmarter kan niet worden uitgesloten. Andere wettelijk beschermde grondgebonden zoogdiersoorten komen in het onderzoeksgebied niet voor.

3.2.2 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied 16 vogelsoorten waargenomen (alle zijn streng beschermd). Een overzicht van de waargenomen soorten is in bijlage 2 bij deze rapportage opgenomen. Het betreft alle in Nederland en Limburg min of meer algemeen voorkomende soorten. Voor al deze soorten zijn in het onderzoeksgebied geschikte broedlocaties aanwezig en er kan worden aangenomen dat ze hier of in de directe omgeving tot broeden komen. Van twee soorten zijn de nesten jaarrond beschermd, namelijk van de Huismus en van de Huiszwaluw. Van de Huismus zijn enkele exemplaren waargenomen in een heg op de grens van het onderzoeksgebied en een aangrenzende tuin; van de Huiszwaluw zijn twee oude nesten gezien onder de dakrand van het hoofdgebouw.

Tijdens het provinciaal broedvogelonderzoek in 2010, waarbij alleen minder algemene en zeldzame broedvogelsoorten worden onderzocht, zijn in het onderzoeksgebied acht broedvogelsoorten aangetroffen. Het betreft Boomkruiper (1 territorium), Geelgors (1), Grasmus (1), Grauwe vliegenvanger (3), Grote bonte specht (1), Vuurgoudhaan (4), Zomertortel (1) en Zwarte kraai (1). Tijdens het verkennend onderzoek in datzelfde jaar zijn twaalf Huiszwaluwnesten geteld onder de dakrand van het hoofdgebouw. Nesten van deze soort zijn jaarrond beschermd (nog niet in 2011). Elders in het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen zijn dat jaar nog 40 andere soorten broedvogels aangetroffen. Hieronder vijf soorten met jaarrond beschermde nesten, te weten Boerenzwaluw, Bosuil, Huismus, Kerkuil en Roek. Ten aanzien van soorten met jaarrond beschermde nesten of nestplaatsen zijn volgens gegevens op www.vogelatlas.nl in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen in de periode 2012-2016 nog acht andere soorten aangetroffen, namelijk Boomvalk, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Ransuil, Steenuil, Torenvalk en Wespandief.

In samenhang met de directe omgeving vormt het onderzoeksgebied een geschikt leefgebied voor diverse meer of minder algemene bos-, park- en tuinvogels. Ten aanzien van soorten met jaarrond beschermde nesten kan worden gezegd dat tijdens het veldbezoek nesten van de **Huiszwaluw** zijn gezien onder de dakrand van het hoofdgebouw. Het hoofdgebouw bevat daarnaast geschikte nestlocaties voor de **Huisumus** en ofschoon deze soort tijdens het

faunaonderzoek in 2011 niet als broedvogel is vastgesteld kan de aanwezigheid van nesten van deze soort niet met voldoende zekerheid worden uitgesloten. De gebouwen in het onderzoeksgebied bevatten daarentegen geen geschikte nestlocaties voor de overige genoemde gebouwenbewoners, te weten Boerenwaluw, Gierzwaluw, Steenuil en Kerkuil. De bosschages in het bungalowpark lijken geschikt als broedgebied voor de **Bosuil**, en de aanwezigheid van nesten van deze soort kan niet met zekerheid worden uitgesloten. Door het ontbreken van grotere oppervlakten bos zijn nesten van Havik en Wespandief niet in het onderzoeksgebied te verwachten. Nesten van Boomvalk, Grote gele kwikstaart, Ransuil en Torenvalk door het ontbreken van geschikt leefgebied evenmin. De aanwezigheid van andere vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten kan op grond van hun ecologie en verspreiding eveneens worden uitgesloten.

Conclusie:

Het onderzoeksgebied vormt een geschikt broedgebied voor diverse bos-, park- en tuinvogels. Ten aanzien van jaarrond beschermde vogelnesten moet worden gerekend met de Huiswaluw en kan de aanwezigheid van nesten van de Huismus en de Bosuil niet met zekerheid worden uitgesloten.

3.2.3 Amfibieën, reptielen, vissen

Amfibieën

Door het ontbreken van geschikt leefgebied zijn in het onderzoeksgebied geen amfibieën te verwachten.

Conclusie:

In het onderzoeksgebied komen geen wettelijk beschermde amfibieënsoorten voor.

Reptielen

Door het ontbreken van geschikt leefgebied zijn in het onderzoeksgebied geen reptielen te verwachten.

Conclusie:

In het onderzoeksgebied komen geen wettelijk beschermde reptielensoorten voor.

Vissen

Door het ontbreken van geschikt leefgebied komen in het onderzoeksgebied geen vissen voor.

Conclusie

In het onderzoeksgebied komen geen wettelijk beschermde vissoorten voor.

3.2.4 Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

Dagvlinders

Volgens gegevens op www.telmee.nl en op www.vlinderstichting.nl/dagvlinders zijn in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen in de periode 2008-2018 géén wettelijk beschermde dagvlindersoort vastgesteld. Bij de NDFF zijn voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen voor de periode 2008-2018 evenmin wettelijk beschermde dagvlindersoorten bekend. Op grond van hun verspreiding en ecologie kan de aanwezigheid van wettelijk beschermde dagvlindersoorten in het onderzoeksgebied worden uitgesloten.

Conclusie:

In het onderzoeksgebied komen geen wettelijk beschermde dagvlindersoorten voor.

Libellen

Door het ontbreken van geschikt leefgebied zijn in het onderzoeksgebied geen libellen te verwachten.

Conclusie

In het onderzoeksgebied komen geen wettelijk beschermde libellensoorten voor.

Overige soortgroepen

Van de 'overige soortgroepen' (haften, nachtvlinders, kevers, kreeftachtigen, weekdieren) zijn volgens www.telmee.nl in de periode 2008-2018 geen wettelijk beschermde soorten vastgesteld in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen. De NDFF noemt voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen evenmin wettelijk beschermde vertegenwoordigers van deze 'overige soortgroepen'. Op grond van hun verspreiding en ecologie kan de aanwezigheid van wettelijk beschermde vertegenwoordigers van deze 'overige soortgroepen' in het onderzoeksgebied worden uitgesloten.

Conclusie:

In het onderzoeksgebied komen geen wettelijk beschermde vertegenwoordigers van de 'overige soortgroepen' voor.

3.3 Conclusies op basis van veld- en literatuuronderzoek

Aan de hand van de resultaten van het veldbezoek en de gegevens uit de geraadpleegde literatuur is een aantal conclusies getrokken aangaande het voorkomen van beschermde flora en fauna in het onderzoeksgebied.

1. Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied geen zeldzame planten- of diersoorten aangetroffen.
2. Ten aanzien van wettelijk beschermde flora en fauna moet in het onderzoeksgebied worden gerekend met de aanwezigheid van de Das en een aantal meer of minder algemene broedvogelsoorten, waaronder één soort met jaarrond beschermde nesten, te weten de Huiszwaluw. Daarnaast kan de aanwezigheid van Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, één of enkele andere vleermuissoorten, Eekhoorn, Grote bosmuis, Steenmarter, Huismus en Bosuil niet met zekerheid worden uitgesloten.
3. Wettelijk beschermde soorten vaatplanten, mossen, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en overige ongewervelden komen in het onderzoeksgebied niet voor.
4. Ten opzichte van de vorige onderzoeksperiode (2010-2011) is de situatie in het onderzoeksgebied niet wezenlijk veranderd. Er zijn derhalve geen wezenlijke veranderingen in de aanwezige flora en fauna te verwachten. Wel is de beschermingsstatus van een aantal in het gebied aanwezige of te verwachten soorten veranderd (nesten van Bosuil en Huiszwaluw zijn nu jaarrond beschermd, Eekhoorn en Steenmarter nu in de provincie Limburg in een beperkte periode van het jaar met vrijstelling op de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming, de Das nu met een minder zwaar beschermingsregime).

De effecten van de voorgenomen renovatie en uitbreiding van het vakantiepark op de (*mogelijk*) aanwezige (streng) beschermde diersoorten is nader besproken in hoofdstuk 4. Voor de overige soorten geldt slechts de algemene zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (zie bijlage 1).

4 Globale effectbeoordeling i.r.t. de Wet natuurbescherming

Op basis van de conclusies uit hoofdstuk 3 kan worden gesteld, dat bij de voorgenomen uitbreiding en renovatie van het vakantiepark rekening gehouden dient te worden met de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten uit de soortgroepen zoogdieren en broedvogels. Voor deze soortgroepen is in dit hoofdstuk op globale wijze beschreven of de voorgenomen ingreep leidt tot overtreding van verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming.

4.1 Zoogdieren - vleermuizen

Op grond van de Wet natuurbescherming is het verboden om vleermuizen (streng beschermd) opzettelijk te verstoren (door het verwijderen van de geleiding op de vliegroute), te doden (door het slopen van vakantiehuisjes met bewoonde vaste verblijfplaatsen) of de verblijfplaats te vernielen of te beschadigen (door het slopen van vakantiehuisjes, of het ondermijnen van de functionaliteit van een verblijfplaats door in te grijpen in essentiële delen van het leefgebied).

De renovatie van het vakantiepark gaat uit van het vervangen van de bestaande vakantiehuisjes. Dit betekent automatisch het vernielen van de uit 2011 bekende vaste verblijfplaatsen en daarmee overtreding van het verbod op vernieling of beschadiging van vaste rust- en voortplantingsplaatsen.

De functionaliteit van het onderzoeksgebied als foerageergebied wijzigt als gevolg van de renovatie en uitbreiding van het park. Hierbij zal een deel van de groenstructuur van het bestaande park verdwijnen en vervangen worden. Opgaande begroeiing vormt een belangrijk onderdeel van de sfeer die met het vernieuwde park opgeroepen moet worden. Zodoende heeft de achteruitgang van foerageermogelijkheden vooral een tijdelijk karakter in het verlengde van de renovatie van het vakantiepark, maar is deze wel van invloed op de aanwezigheid van de populatie en draagt daardoor bij aan overtreding van het verbod op vernieling of beschadiging van de vaste rust- en voortplantingsplaatsen.

Conclusie: Overtreding van het verbod of vernieling van vaste rust- en voortplantingsplaatsen is een gevolg van de voorgenomen ingreep. Het treffen van maatregelen in het kader van de zorgplicht is noodzakelijk.

4.2 Zoogdieren - Das

Op grond van de Wet natuurbescherming is het verboden om Dassen (beschermd) opzettelijk te doden of te vangen (in dit kader niet relevant) of vaste voortplanting- en rustplaatsen van de soort te vernielen of te beschadigen (door fysieke ingrepen of het ondermijnen van de functionaliteit van de dassenburcht/bijburcht/vluchtpijp).

Aan de noordrand van het park is een bewoonde dassenburcht aanwezig. Op dit moment is nog niet duidelijk in hoeverre de bouw van nieuwe huisjes gevolgen heeft voor de dassenburcht. Daarom moet worden uitgegaan van overtreding van het verbod op vernielen en beschadigen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen.

Evenmin duidelijk is in hoeverre de nieuwe positionering van huisjes, de positionering van buitenterrassen en het toekomstig gebruik van de huisjes de functionaliteit van de dassenburcht in de weg zit. Ook hier moet vooralsnog uitgegaan worden van overtreding van het verbod op vernielen en beschadigen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen.

De functionaliteit van het leefgebied van de Das ondervindt geen directe invloed van de renovatie van het park, omdat dit grotendeels buiten het vakantiepark is gelegen. De verbinding tussen burcht en foerageergebied passeert echter het hekwerk van het vakantiepark, zodat de renovatie van het vakantiepark in beginsel kan betekenen dat de route tussen burcht en foerageergebied geblokkeerd raakt. Dit leidt eveneens tot het verlies aan functionaliteit van de dassenburcht, zodat in beginsel gesproken moet worden van overtreding van het verbod op vernieling en beschadiging van vaste rust- en voortplantingsplaatsen.

Conclusie: Overtreding van het verbod of vernieling van vaste rust- en voortplantingsplaatsen is een gevolg van de voorgenomen ingreep. Het treffen van maatregelen in het kader van de zorgplicht is noodzakelijk.

4.3 Zoogdieren - Eekhoorn

Op grond van de Wet natuurbescherming is het verboden om Eekhoorns (beschermd) opzettelijk te doden of te vangen (door het rooien van een nestboom) of vaste voortplanting- en rustplaatsen van de soort te vernielen of te beschadigen (door het rooien van de betreffende boom, of het ondermijnen van de functionaliteit van een verblijfplaats door in te grijpen in essentiële delen van het leefgebied).

Conform de provinciale omgevingsverordening bestaat voor de Eekhoorn met betrekking tot het vangen van exemplaren en het vernielen of beschadigen van rust- en voortplantingsplaatsen een vrijstelling. Deze vrijstelling geldt in de maanden maart tot en met april en juli tot en met november.

Als onderdeel van de renovatie van het vakantiepark wordt ook een deel van de groenstructuur verwijderd en vervangen. Dit houdt in dat, met inachtneming van de provinciale omgevingsverordening, overtreding van het verbod op vernieling en beschadiging van vaste rust- en voortplantingsplaatsen voorkomen kan worden. Dit geldt zowel wat betreft nesten als de functionaliteit van het vakantiepark als leefgebied. Het behouden van een opgaande groenstructuur is immers onderdeel van het toekomstbeeld voor het vakantiepark.

Conclusie: Rekening houden met de kaders uit de provinciale omgevingsverordening ter invulling van de zorgplicht voorkomt overtreding van verboden uit de Wet natuurbescherming.

4.4 Zoogdieren - Steenmarter

Op grond van de Wet natuurbescherming is het verboden om Steenmarters (beschermd) opzettelijk te doden of te vangen (door het slopen van bewoonde vakantiehuizen) of vaste voortplanting- en rustplaatsen van de soort te vernielen of te beschadigen (door het slopen van vakantiehuizen, of het ondermijnen van de functionaliteit van een verblijfplaats door in te grijpen in essentiële delen van het leefgebied).

Conform de provinciale omgevingsverordening bestaat voor de Steenmarter met betrekking tot het vangen van exemplaren en het vernielen of beschadigen van rust- en voortplantingsplaatsen een vrijstelling. Deze vrijstelling geldt van 15 augustus tot en met februari.

Het vakantiepark is in potentie geschikt als leefgebied van de Steenmarter. Renovatie van het vakantiepark levert daarom in potentie overtreding op van het verbod op het vernielen en beschadigen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen. Hiervoor bestaat weliswaar een gedeeltelijke vrijstelling, maar deze geldt niet voor overtreding van het verboden op het doden

van exemplaren. Zolang niet bekend is of en hoe de Steenmarter gebruik maakt van het vakantiepark moet rekening gehouden worden met een potentiële overtreding van verboden uit de Wet natuurbescherming.

Conclusie: Maatregelen zijn nodig om te kunnen voldoen aan de zorgplicht uit de Wet natuurbescherming en het provinciaal kader voor de gedeeltelijk vrijstelling.

4.5 Zoogdieren - Grote bosmuis

Op grond van de Wet natuurbescherming is het verboden om Grote bosmuizen (beschermd) opzettelijk te doden of te vangen (met bijvoorbeeld muizenvallen) of vaste voortplanting- en rustplaatsen van de soort te vernielen of te beschadigen (door het vergraven van het terrein, of het ondermijnen van de functionaliteit van een verblijfplaats door in te grijpen in de vegetatiestructuur).

Het vakantiepark fungeert naar alle waarschijnlijkheid nog steeds als leefgebied voor de Grote bosmuis. Onduidelijk is wat de actuele spreiding van de soort in over het park. Daardoor is op dit moment niet duidelijk in hoeverre de renovatie van het vakantiepark gevolgen heeft voor de aanwezigheid van Grote bosmuis en moet worden uitgegaan van overtreding van het verbod op vernielen en beschadigen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen.

Evenmin duidelijk is in hoeverre de nieuwe positionering van huisjes de functionaliteit van het leefgebied van de soort in de weg zit. Ook hier moet vooralsnog uitgegaan worden van overtreding van het verbod op vernielen en beschadigen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen.

Conclusie: Overtreding van het verbod of vernieling van vaste rust- en voortplantingsplaatsen is een gevolg van de voorgenomen ingreep. Het treffen van maatregelen in het kader van de zorgplicht is noodzakelijk.

4.6 Vogels zonder jaarrond beschermd nest

Op grond van de Wet natuurbescherming is het verboden om vogels (alle inheemse soorten streng beschermd) opzettelijk te doden of te vangen (door het rooien van een nestboom in het broedseizoen), nesten of eieren te vernielen of te beschadigen (door het rooien van de betreffende boom, of het ondermijnen van de functionaliteit van de nesten door het broeden te verstoren met werkzaamheden in de directe omgeving), of vogels opzettelijk te verstoren (door een ingreep te doen die het leefgebied verstoort, aantast of ongeschikt maakt). Dit laatste geldt overigens niet, indien de gunstige staat van instandhouding van de populatie er niet onder te lijden heeft.

Veruit de meeste vogelsoorten bouwen jaarlijks een nieuw nest. Daarom is van verstoring of vernieling alleen sprake gedurende het broedseizoen, als het nest daadwerkelijk in gebruik is. De functionaliteit van het park wijzigt voor diverse vogelsoorten als gevolg van het verwijderen en vervangen van delen van de groenstructuur. Omdat een opgaande groenstructuur onderdeel is van het uiteindelijke beeld van het vakantiepark blijft op de lange termijn voldoende broedgelegenheid gehandhaafd, terwijl voor de tussentijd voldoende broedgelegenheid aanwezig is in het bospercelen in de directe omgeving van het vakantiepark. Van een inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige soorten is dan ook geen sprake.

Conclusie: Door het treffen van maatregelen kan overtreding van verboden uit de Wet natuurbescherming worden voorkomen.

4.7 Vogels met jaarrond beschermde nesten

Op grond van de Wet natuurbescherming is het verboden om vogels (alle inheemse soorten streng beschermd) opzettelijk te doden of te vangen (door het rooien van een nestboom in het broedseizoen), nesten of eieren te vernielen of te beschadigen (door het rooien van de betreffende boom, of het ondermijnen van de functionaliteit van de nesten door het broeden te verstoren met werkzaamheden in de directe omgeving), of vogels opzettelijk te verstoren (door een ingreep te doen die het leefgebied verstoort, aantast of ongeschikt maakt). Dit laatste geldt overigens niet, indien de gunstige staat van instandhouding van de populatie er niet onder te lijden heeft.

In de provincie Limburg is een aantal soorten aangewezen als vogelsoort met een jaarrond beschermd nest. Voor het vakantiepark zijn daarbij Huismus, Huiszwaluw en Bosuil relevant. Met uitzondering van de nestlocatie van de Huiszwaluw is onbekend of en waar zich nesten van Huismus en Bosuil bevinden op het terrein. Uitgaande van een grondige renovatie van het vakantiepark moet ervan uit worden gegaan dat het verbod of vernielen en beschadiging van nesten of eieren wordt overtreden.

De functionaliteit van het vakantiepark als leefgebied voor de genoemde soorten is op voorhand evenmin goed te definiëren, met uitzondering van Huiszwaluw die vanwege de huidige beplantingsstructuur op het terrein in de omgeving zal foerageren. Daarom moet voor Bosuil en Huismus vooralsnog uitgegaan worden van een tijdelijk verlies aan functioneel leefgebied aangezien een deel van de huidige groenstructuur verwijderd en vervangen wordt. Dit kan effect hebben op de functionaliteit van een eventuele nestlocatie en daarmee tot overtreding leiden van het verbod op vernieling en beschadiging van nesten of eieren.

Conclusie: Overtreding van het verbod of vernieling van nesten of eieren is een gevolg van de voorgenomen ingreep. Het treffen van maatregelen in het kader van de zorgplicht is noodzakelijk.

5 Maatregelen, vervolgtraject en conclusie

Voor een de in hoofdstuk 4 behandelde soorten en soortgroepen zijn maatregelen nodig om te kunnen voldoen aan de algemene zorgplicht uit de Wet natuurbescherming (zie bijlage 1). De omvang van de te nemen maatregelen en het ermee samenhangende vervolgtraject zijn van belang voor het uiteindelijke inrichtingsplan voor de renovatie van het vakantiepark. In onderstaande paragrafen zijn allereerst de te nemen maatregelen per soort/soortgroep voorgesteld. Vervolgens is toegelicht hoe het vervolgtraject eruit ziet. Als laatste is de voorgenomen ingreep afgezet tegen de complexiteit van het vervolgtraject en zijn conclusies getrokken ten aanzien van de haalbaarheid en de realiteit van de voorgenomen ingreep als het gaat om de te beschermen natuurwaarden in het onderzoeksgebied.

5.1 Te treffen maatregelen

Zoogdieren - vleermuizen

- Nader (*reeds opgestart*) onderzoek conform het vleermuisprotocol 2017 dient te worden uitgevoerd naar de actuele omvang en het terreingebruik van de populatie Gewone dwergvleermuizen en eventuele andere aanwezige vleermuissoorten.
- De resultaten van het nader vleermuisonderzoek vormen de basis voor het opstellen van een mitigatieplan en ecologisch werkplan om te komen tot een invulling van de renovatiewerken waarbij overtreding van verboden uit de Wet natuurbescherming worden voorkomen.
- Uitgaande van de onderzoeksresultaten uit 2011 zullen alle nieuwe vakantiehuysjes geschikt dienen te zijn als vaste rust- en voortplantingsplaats voor in ieder geval de Gewone dwergvleermuis. Eventueel kan daarbij, indien niet elk type huisje geschikt is voor het integreren van vleermuisverblijven, gekozen worden om ook een of meerdere aparte vleermuistorens te bouwen op het terrein van het vakantiepark.
- In de planning van de sloop en nieuwbouw van de huisjes dient met de verschillende functies van de verblijfplaatsen voor de vleermuizen rekening te worden gehouden. Dit houdt in, dat de start van werkzaamheden niet op een willekeurig moment is. Uitgaande van de aanwezigheid van alle gebiedsfuncties voor Gewone dwergvleermuis is de minst schadelijke periode voor de start van werkzaamheden half april t/m half mei of 1 september t/m half oktober. Ook dient rekening gehouden te worden met fasering van de renovatie, zodat de vleermuizen de tijd hebben om de nieuwe verblijfplaatsen te ontdekken en te koloniseren, zonder dat de populatie voor de regio verloren gaat.
- De aard van de populatie en de complexiteit van het mitigatieplan leiden tot de noodzaak van het aanvragen van en ontheffing van verboden uit de Wet natuurbescherming voor één of meerdere soorten vleermuizen.

Zoogdieren - Das

- Nader (*reeds opgestart*) onderzoek conform de kaders uit het kennisdocument Das dient te worden uitgevoerd naar de actuele status van de dassenburcht en het terreingebruik van de aanwezige dassenfamilie.
- De resultaten van het nader dassenonderzoek vormen de basis voor het opstellen van een mitigatieplan en ecologisch werkplan om te komen tot een invulling van de renovatiewerken waarbij overtreding van verboden uit de Wet natuurbescherming worden voorkomen.
- Uitgaande van de resultaten uit 2011 zullen de huisjes voldoende afstand moeten houden tot de dassenburcht. Het kennisdocument Das geeft als richtafstand 50 meter; de huidige

situatie op het vakantiepark is krappert met 20 meter en minder. Ook moet zorgvuldig omgesprongen worden met de positionering van beplanting, paden, terrassen en verlichting. In de huidige situatie is relatief veel groene afscherming aanwezig, ontbreken terrassen aan de zijde van de dassenburcht en is buitenverlichting afwezig. Uitgangspunt is dat deze situatie zo blijft.

- Uitgaande van de situatie dat het foerageergebied van de dassenfamilie zich buiten het vakantiepark bevindt, betekent dat bij vervanging van het hekwerk de passeerbaarheid van de hekwerk voor de Das gehandhaafd moet blijven.
- In de planning van de sloop en nieuwbouw van de huisjes dient met de gevoelige periode van de Das, de voortplantingsperiode, rekening te worden gehouden. Dit houdt in, dat de start van werkzaamheden bij voorkeur in de periode juli tot en met november ligt.
- De aard van de renovatieplan en de complexiteit van het mitigatieplan kunnen leiden tot de noodzaak van het aanvragen van en ontheffing van verboden uit de Wet natuurbescherming voor de Das.

Zoogdieren - Eekhoorn

- Nader (*reeds opgestart*) onderzoek naar de locatie van eekhoornnesten dient uit te wijzen in hoeverre de zorgplicht in het geding is bij uitvoering van het renovatieplan.
- Bij ingrepen in de groenstructuur dient, zodra daar aanleiding toe bestaat, rekening gehouden te worden met de vrijstellingsperiode voor de Eekhoorn zoals die is opgenomen in de provinciale omgevingsverordening.
- Instandhouding van een voldoende robuuste opgaande groenstructuur op het vakantiepark is onderdeel van het renovatieplan.
- Indien de aard en planning van het renovatieplan geen ruimte laten voor het meeliften op de provinciale vrijstelling, dan kan de noodzaak bestaan tot het aanvragen van een ontheffing van verboden uit de Wet natuurbescherming.

Zoogdieren - Steenmarter

- Nader (*reeds opgestart*) onderzoek naar de aanwezigheid van Steenmarter op het vakantiepark dient uit te wijzen in hoeverre de zorgplicht in het geding is bij uitvoering van het renovatieplan.
- Bij uitvoering van het renovatieplan dient, zodra daar aanleiding toe bestaat, rekening gehouden te worden met de vrijstellingsperiode voor de Steenmarter zoals die is opgenomen in de provinciale omgevingsverordening.
- De resultaten van het nader steenmarteronderzoek vormen, indien daar aanleiding voor is, de basis voor het opstellen van een mitigatieplan en ecologisch werkplan om te komen tot een invulling van de renovatiewerken waarbij overtreding van verboden uit de Wet natuurbescherming worden voorkomen.
- Indien de aard en planning van het mitigatieplan geen ruimte laten voor het meeliften op de provinciale vrijstelling, dan kan de noodzaak bestaan tot het aanvragen van een ontheffing van verboden uit de Wet natuurbescherming.

Zoogdieren - Grote bosmuis

- Nader (*reeds opgestart*) onderzoek naar de actuele spreiding en omvang van de populatie van de Grote bosmuis dient uit te wijzen in hoeverre sprake is van het risico op overtreding van verboden uit de Wet natuurbescherming.
- De resultaten van het nader onderzoek vormen de basis voor het opstellen van een mitigatieplan en ecologisch werkplan om te komen tot een invulling van de renovatiewerken waarbij overtreding van verboden uit de Wet natuurbescherming

(zoveel als realistisch gezien mogelijk is) worden voorkomen.

- De aard en planning van het renovatieplan kan van dien aard zijn, dat het aanvragen van een ontheffing van verboden uit de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

Vogels - zonder jaarrond beschermd nest

- De voorbereidende werkzaamheden, zoals kap- en opruimwerkzaamheden vinden plaats buiten het broedseizoen, dus buiten de periode die globaal loopt van 15 maart tot 15 juli.
- Afhankelijk van het weer kunnen in het vroege voorjaar en de zomer al of nog vogelsoorten tot broeden komen. In deze periode is het wenselijk om uiterlijk twee weken voor de werkzaamheden een schouw uit te voeren naar de aanwezigheid van broedgevallen. Worden broedgevallen aangetroffen, dan dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot de jongen zijn uitgevlogen. Het advies is om de werkzaamheden op basis van een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode Flora- en faunawet of Wet natuurbescherming uit te voeren.

Vogels - met jaarrond beschermd nest

- Nader (*reeds opgestart*) onderzoek naar de aanwezigheid van nesten van Huismus en Huiswaluw dient uit te wijzen of, waar en hoeveel nesten aanwezig zijn op het vakantiepark.
- Nader onderzoek dient uit te wijzen op zich op het vakantiepark een nestlocatie van de Bosuil bevindt.
- De resultaten van dit nader onderzoek vormen, indien daar aanleiding voor is, de basis voor het opstellen van een mitigatieplan en ecologisch werkplan om te komen tot een invulling van de renovatiewerken waarbij overtreding van verboden uit de Wet natuurbescherming worden voorkomen.
- Indien de aard en planning van het renovatieplan geen ruimte laten voor een optimaal mitigatieplan, dan kan de noodzaak bestaan tot het aanvragen van een ontheffing van verboden uit de Wet natuurbescherming.

5.2 Vervolgtraject

- Het reeds in gang gezette nader onderzoek naar de verschillende soortgroepen loopt door tot in de herfst van 2018.
- Ten aanzien van de Bosuil geldt dat nader onderzoek nodig is. de beste periode hiervoor is het begin van de broedperiode die loopt van februari tot en met juni.
- In verband met in ieder geval de aanwezigheid van de populatie Gewone dwergvleermuizen zal, zodra de opzet bekend is van de verblijfplaatsen in de nieuw te bouwen huisjes, overleg gepleegd worden met het bevoegd gezag ten behoeve van afstemming van mitigatie en planning voor de ontheffingaanvraag.
- Vanuit het oogpunt van de zorgvuldige omgang met de populatie streng beschermde Gewone dwergvleermuizen is het wenselijk zo niet noodzakelijk om als eerste de uitbreiding van het vakantiepark te realiseren, om vervolgens de renovatie van het bestaande park aan te vangen.

5.3 Afweging natuurbehoud versus renovatie

Op basis van de maatregelen en vervolgstappen uit voorgaande paragraaf kan het volgende geconcludeerd worden:

- Nader onderzoek is noodzakelijk in het kader van de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. De resultaten uit dit nader onderzoek zijn bepalend voor de complexiteit van het op te stellen mitigatieplan. De resultaten van het nader onderzoek uit 2011 en vastgelegd in het activiteitenplan van begin 2012 duiden op de noodzaak tot een goede afstemming tussen de aard en planning van de voorgenomen ingreep enerzijds en de aanwezige (streng) beschermde natuurwaarden anderzijds.
- Ten aanzien van de beschermde soorten zoogdieren dient ten behoeve van de onderbouwing van alternatieven (artikel 3.5 lid 5 sub a Wet natuurbescherming) voor de ontheffingaanvraag te worden onderbouwd waarom geen sprake is van 1) alternatieve locaties, 2) alternatieve planinvulling/werkwijze en 3) alternatieve planning. Onderdeel 1 is te onderbouwen op basis van het vigerend beleid zoals ook in 2012 is gebeurd. De onderdelen 2 en 3 vormen de onderbouwing voor de gekozen en ecologisch meest optimale invulling van de mitigatie. De omgang met de populatie Gewone dwergvleermuis en het behoud van deze populatie op het vakantiepark zal hierbij cruciaal zijn. Dit vergt een goede afstemming tussen ontwikkelaar, architect, ecooloog en bevoegd gezag.
- Met betrekking tot de vogelsoorten geldt dat het verwijderen en vervangen van jaarrond beschermde nesten niet tot overtreding van verbodsartikelen leidt, indien kan worden vastgesteld dat voldoende alternatieve leefomgeving in de omgeving aanwezig is voor de soort om zich te kunnen vestigen. Dit kan voor zowel Huismus, Huiszwaluw en Bosuil bijvoorbeeld worden opgelost door het plaatsen van kunstnesten op daartoe geschikte locaties. Mitigatie op deze wijze of vergelijkbare wijze is noodzakelijk, omdat een ‘economisch belang’ geen in de wet opgenomen redengevende onderbouwing is voor het verkrijgen van een ontheffing.
- Wettelijk beschermde natuurwaarden staan een uitvoering van de voorgenomen uitbreiding en de renovatie van het vakantiepark in beginsel niet in de weg. Wel is de wijze van omgang met de aanwezige (streng) beschermde natuurwaarden en het duurzaam behoud daarvan voor het vakantiepark bepalend voor de te verkrijgen goedkeuring van het bevoegd gezag, zijnde de provincie Limburg.

Literatuurlijst

Aa, J. van der & N. van der Heijden, 2018. Gemotiveerd principeverzoek uitbreiding Bungalowpark Euverem. BRO, Boxtel.

Blaas, M.A., G.M.T. Peeters & R.J.H. Snijders, 2012. Activiteitenplan ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet Bungalowpark Euverem. Bureau VERBEEK landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp, Gulpen.

Gedeputeerde Staten van Limburg, 2017. Beleidsregels ten behoeve van de passieve soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming in Limburg. Provinciaal Blad nr. 5634.

Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2008. Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. Tweede sterk herziene druk. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Schröder-Walters, D.K. & G.M.T. Peeters, 2011. Verkennen natuurwaardenonderzoek Park Euverem te Euverem, gemeente Gulpen-Wittem. Heukelom Verbeek landschapsarchitectuur, Gulpen.

www.natuurgegevensprovincielimburg.nl (verspreidingsgegevens vaatplanten en broedvogels)

www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul (verspreidingsgegevens flora en fauna)

www.telmee.nl (verspreidingsgegevens vaatplanten, mossen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en 'overige ongewervelden' op uurhok basis)

www.vlinderstichting.nl/dagvlinders (verspreidingsgegevens dagvlinders op uurhok basis)

www.vlinderstichting.nl/libellen (verspreidingsgegevens libellen op uurhok basis)

www.vogelatlas.nl (verspreidingsgegevens broedvogels met jaarrond beschermde nesten op uurhok basis)

Bijlage 1: Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 heeft de Wet natuurbescherming de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet vervangen. Daarmee is een integraal en vereenvoudigd wettelijk kader voor het behoud van de biologische diversiteit en een duurzaam gebruik van bestanddelen daarvan gevormd, mede ter uitvoering van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en diverse verdragen inzake de biologische diversiteit en de bescherming van bedreigde diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving.

De Wet natuurbescherming is gericht op:

- Het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden van de biologische diversiteit
- Het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies.

B1.1 De algemene zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van Natura2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Hiertoe is in de wet een algemene zorgplicht opgenomen (artikel 1.11). Deze zorgplicht houdt in dat handelingen die nadelig zijn, of waarvan een ieder redelijkerwijs kan vermoeden dat ze nadelig zijn, achterwege blijven, dan wel maatregelen worden getroffen om die gevolgen te voorkomen en voor zover dat niet mogelijk is die gevolgen zoveel mogelijk worden beperkt of ongedaan gemaakt.

B1.2 Bescherming Natura2000-gebieden

De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura2000-gebieden, de aanwijzing en begrenzing daarvan. Een aanwijzingsbesluit omvat in elk geval de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden voor vogelsoorten voor zover nodig ter uitvoering van de Europese Vogelrichtlijn en/of de natuurlijke habitats van soorten voor zover nodig ter uitvoering van de Europese Habitatrichtlijn. Gedeputeerde Staten stellen voor het betreffende gebied een beheerplan op waarin, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, de nodige instandhoudingsmaatregelen en de beoogde resultaten staan geformuleerd.

Het is verboden zonder vergunning van Gedeputeerde staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van de soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. Dit geldt zowel voor initiatieven binnen de begrenzing van een Natura2000-gebied als voor initiatieven buiten een Natura2000-gebied maar met een externe werking in dat Natura2000-gebied.

Ten behoeve van de vergunningverlening dient initiatiefnemer een passende beoordeling uit te voeren van de gevolgen van het initiatief voor het Natura2000-gebied. Vergunning wordt slechts verleend indien de zekerheid is verkregen dat het initiatief de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten.

Indien de vereiste zekerheid niet kan worden verkregen, dan kan vergunning worden verleend indien voldaan wordt aan elk van de volgende voorwaarden:

1. Er zijn geen alternatieven;
 2. Het initiatief is nodig om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en
 3. De nodige compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura2000 bewaard blijft.
- Voor prioritaire habitattypen geldt in afwijking van punt 2 dat een project nodig is vanwege:
4. Argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijke gunstige effecten, of
 5. Andere dwingende redenen van openbaar belang, na advies van de Europese Commissie.

B1.3 Soortbescherming - soorten Europese Vogelrichtlijn

Op basis van de Wet natuurbescherming zijn alle van nature in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de Vogelrichtlijn van toepassing is streng beschermd. In de voorliggende rapportage zijn de betreffende soorten aangeduid als zijnde *streng beschermd*.

Het is verboden:

- opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- eieren van vogels te rapen of onder zich te hebben;
- vogels opzettelijk te storen;
- Het voorgaande verbod is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Gedeputeerde staten is bevoegd ontheffing te verlenen van de hiervoor benoemde verboden ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren. Daarbij dient voldaan te zijn aan de volgende voorwaarden:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
2. Zij is nodig
 - a. In het belang van volksgezondheid en openbare veiligheid;
 - b. In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - c. Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;
 - d. Ter bescherming van flora en fauna;
 - e. Voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - f. Om te vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.
3. De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

B1.4 Soortbescherming - soorten Europese Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het verdrag betrekking heeft. De in deze richtlijnen benoemde soorten uit deze categorie zijn in deze rapportage aangeduid als zijnde *streng beschermd*.

Nota bene: Een deel van de vogelsoorten valt als gevolg van de Europese richtlijnen en verdragen zowel onder de bescherming van artikel 3.1 als artikel 3.5 uit de Wet natuurbescherming.

Het is verboden

- In het wild levende dieren van soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- Dieren opzettelijk te verstoren;
- Eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- De voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
- Planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
- De soorten als bedoeld in het voorgaande punt en het eerste punt onder zich te hebben of te vervoeren, tenzij de bedoelde planten en dieren aantoonbaar zijn gefokt of gekweekt.

Gedeputeerde staten is bevoegd ontheffing te verlenen van de hiervoor benoemde verboden ten aanzien van planten en dieren van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren. Daarbij dient voldaan te zijn aan de volgende voorwaarden:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
2. Zij is nodig
 - a. In het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - b. Ter voorkoming van ernstige schade aan vooral gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - c. In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
 - d. Voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - e. Om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soorten te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.
3. Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

B1.5 Soortbescherming - andere soorten

Naast de soorten die beschermd zijn op grond van de Europese Vogelrichtlijn en de Europese Habitatrichtlijn is op nationaal niveau een aanvullende lijst vastgesteld van diersoorten en plantensoorten die eveneens beschermd zijn op basis van de Wet natuurbescherming. In de voorliggende rapportage zijn de betreffende soorten aangeduid als zijnde *beschermd*.

In analogie van het beschermingsregime voor soorten uit de Europese Habitatrichtlijn is het verboden om:

- De betreffende diersoorten opzettelijk te doden of te vangen;
- Vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de betreffende diersoorten te beschadigen of te vernielen, of
- De betreffende plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

De eerste twee punten zijn niet van toepassing op Bosmuis, Huiszittende muis en Veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen bevinden of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

In aanvulling op de ontheffingsgronden voor soorten uit de Habitatrichtlijn is Gedeputeerde staten voor de onder dit beschermingsregime vallende diersoorten en plantensoorten bevoegd om tevens op grond van onderstaande redenen ontheffing te verlenen:

- f. In het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- g. Ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- h. Ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- i. Ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- j. In het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- k. In het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer
- l. In het kader van bestendig beheer en onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of,
- m. In het algemeen belang.

B1.6 Provinciale regelgeving - soortbescherming

In verband met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming per 1 januari 2017 heeft de provincie Limburg een wijziging doorgevoerd in de Omgevingsverordening Limburg 2014. Hierin zijn enerzijds de wijzigingen in de verwijzingen naar beschermingsniveaus en wetartikelen geregeld.

Anderzijds maakt de provincie gebruik van haar bevoegdheid om op basis van artikel 3.10 lid 2 van de Wet natuurbescherming voor het grondgebied van deze provincie een vrijstelling te verlenen van verboden uit artikel 3.10. Het betreft de verboden uit artikel 3.10 lid 1 over het vangen van door de provincie aangewezen soorten en het vernielen of opzettelijk beschadigen van hun vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen.

Het vangen is slechts toegestaan wanneer het niet redelijkerwijs mogelijk is om de dieren te verdrijven van de locatie waar de werkzaamheden plaatsvinden. Dit vangen dient plaats te vinden met de in de omgevingsverordening voorgeschreven middelen.

De hier genoemde vrijstelling is slechts van toepassing op de belangen f, j, k en l uit voorgaande paragraaf B1.5.

Bijlage 2: Lijst van bij het veldbezoek aangetroffen soorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Planten			
Spaanse aak	<i>Acer campestre</i>	Heermoes	<i>Equisetum arvense</i>
Noorse esdoorn	<i>Acer platanoides</i>	Vroegeling	<i>Erophila verna</i>
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europaea</i>
Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	Rietzwenkgras	<i>Festuca rubra</i>
Muskuskruid	<i>Adoxa moschatellina</i>	Beemdlangbloem	<i>Festuca pratensis</i>
Zevenblad	<i>Aegopodium podagraria</i>	Rood zwenkgras	<i>Festuca rubra</i>
Witte paardenkastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Speenkruid	<i>Ficaria verna</i>
Look-zonder-look	<i>Alliaria petiolata</i>	Es	<i>Fraxinus excelsior</i>
Ijle dravik	<i>Anisantha sterilis</i>	Gewone hennepnetel	<i>Galeopsis tetrahit</i>
Fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>	Kleefkruid	<i>Galium aparine</i>
Zandraket	<i>Arabidopsis thaliana</i>	Slipbladige ooievaarsbek	<i>Geranium dissectum</i>
Glanshaver	<i>Arrhenatherum elatius</i>	Kleine ooievaarsbek	<i>Geranium pusillum</i>
Bijvoet	<i>Artemisia vulgaris</i>	Bermooievaarsbek	<i>Geranium pyrenaicum</i>
Gevlekte aronskelk	<i>Arum maculatum</i>	Robertskruid	<i>Geranium robertianum</i>
Madeliefje	<i>Bellis perennis</i>	Geel nagelkruid	<i>Geum urbanum</i>
Ruwe berk	<i>Betula pendula</i>	Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>
Boskortsteel	<i>Brachypodium sylvaticum</i>	Klimop	<i>Hedera helix</i>
Heggenrank	<i>Bryonia dioica</i>	Gewone berenklaauw	<i>Heracleum sphondylium</i>
Herderstasje	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Gestreepte witbol	<i>Holcus lanatus</i>
Pinksterbloem	<i>Cardamine pratensis</i>	Kantig hertshooi	<i>Hypericum dubium</i>
Ruige zegge	<i>Carex hirta</i>	Sint Janskruid	<i>Hypericum perforatum</i>
Boszegge	<i>Carex sylvatica</i>	Gewoon biggenkruid	<i>Hypochaeris radicata</i>
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>	Jakobskruisdruif	<i>Jacobaea vulgaris</i>
Tamme kastanje	<i>Castanea sativa</i>	Okkernoot	<i>Juglans regia</i>
Knoopkruid	<i>Centaurea jacea</i>	Kompassla	<i>Lactuca serriola</i>
Gewone hoornbloem	<i>Cerastium fontanum</i>	Witte dovenetel	<i>Lamium album</i>
Kluwenhoornbloem	<i>Cerastium glomeratum</i>	Akkerkool	<i>Lapsana communis</i>
Dolle kervel	<i>Chaerophyllum temulum</i>	Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>
Wilgenroosje	<i>Chamerion angustifolium</i>	Echte kamille	<i>Matricaria chamomilla</i>
Melganzenvoet	<i>Chenopodium album</i>	Schijfkamille	<i>Matricaria discoidea</i>
Speerdistel	<i>Cirsium vulgare</i>	Bosgierstgras	<i>Milium effusum</i>
Bosrank	<i>Clematis vitalba</i>	Akkervergeet-mij-nietje	<i>Myosotis arvensis</i>
Akkerwinde	<i>Convolvulus arvensis</i>	Bosvergeet-mij-nietje	<i>Myosotis sylvatica</i>
Haagwinde	<i>Convolvulus sepium</i>	Timoteegras	<i>Phleum pratense</i>
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>	Grote weegbree	<i>Plantago major</i>
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>	Straatgras	<i>Poa annua</i>
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	Schaduwgras	<i>Poa nemoralis</i>
Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>	Veldbeemdgras	<i>Poa pratensis</i>
Peen	<i>Daucus carota</i>	Ruw beemdgras	<i>Poa trivialis</i>
Mannetjesvaren	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Gewone salomonszegel	<i>Polygonatum multiflorum</i>
Harig wilgenroosje	<i>Epilobium hirsutum</i>	Varkensgras	<i>Polygonum aviculare</i>
Kantige basterdwederik	<i>Epilobium tetragonum</i>	Zilverschoon	<i>Potentilla anserina</i>
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>	Schijnaardbei	<i>Potentilla indica</i>

Vervolg tabel:

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Brunel	<i>Prunella vulgaris</i>	Bitterzoet	<i>Solanum dulcamara</i>
Zoete kers	<i>Prunus avium</i>	Gekroesde melkdistel	<i>Sonchus asper</i>
Vogelkers	<i>Prunus padus</i>	Gewone melkdistel	<i>Sonchus oleraceus</i>
Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	Bosandoorn	<i>Stachys sylvatica</i>
Zomereik	<i>Quercus robur</i>	Vogelmuur	<i>Stellaria media</i>
Kruipende boterblom	<i>Ranunculus repens</i>	Sneeuwbes	<i>Symphoricarpos albus</i>
Aalbes	<i>Ribes rubrum</i>	Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>
Kruisbes	<i>Ribes uva-crispa</i>	Zomerlinde	<i>Tilia platyphyllos</i>
Hazelaarbraam	<i>Rubus corylifolius</i>	Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>
Gewone braam	<i>Rubus fruticosus</i>	Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>
Veldzuring	<i>Rumex acetosa</i>	Gladde iep	<i>Ulmus minor</i>
Ridderzuring	<i>Rumex obtusifolius</i>	Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>
Liggende vetmuur	<i>Sagina procumbens</i>	Veldereprijs	<i>Veronica arvensis</i>
Boswilg	<i>Salix caprea</i>	Klimopereprijs	<i>Veronica hederifolia</i>
Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	Vreemde ereprijs	<i>Veronica peregrina</i>
Geoord helmkruid	<i>Scrophularia auriculata</i>	Grote ereprijs	<i>Veronica persica</i>
Dagkoekoeksbloem	<i>Silene dioica</i>	Vergeten wikke	<i>Vicia sativa ssp. segetalis</i>
Herik	<i>Sinapis arvensis</i>	Heggenwikke	<i>Vicia sepium</i>
Gewone raket	<i>Sisymbrium officinale</i>		
Zoogdieren			
Das	<i>Meles meles</i>	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Vogels			
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	Huismus	<i>Passer domesticus</i>
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Ekster	<i>Pica pica</i>
Huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i>	Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>	Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>	Merel	<i>Turdus merula</i>

